

**TÜRK SOSYAL YAPISINDA YENİ KURULMAKTA
OLAN ÜNİVERSİTELERİN GELİŞİM SÜRECİ
VE
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ**

**Hazırlayan: Neşide Yıldırım
Trakya Üniversitesi
Öğretim Görevlisi**

GİRİŞ

Eğitim sistemimiz, genel olarak Temel Eğitim Ortaöđretim ve Yükseköğretim olmak üzere üç basamakta gerçekleştirilir. Bu üç basamak, zaman içerisinde ciddi problemlerle karşı karşıya kalmıştır. Temel Eğitim ve Ortaöđretim alanında yapılan bir takım düzenlemeler henüz yeterli değildir. Özellikle Yükseköğretim ile Ortaöđretim arasında bulunması gereken tutarlılık henüz kurulmamıştır.

Bu araştırmada amacım: Türk Yükseköğretim Sistemi'nin gelişimini kısaca gözden geçirmek, 1981 Üniversite Reformu ile yeni kurulan, Türkiye'nin çeşitli yörelerinde faaliyet yürüten üniversitelerin özelliklerine kısaca göz atmak, yeni kurulan Trakya Üniversitesi'ni bu alanda bir model kabul ederek, üniversitelerin ve dolayısıyla yeni düzenlemenin, Ülkemize yaptığı olumlu ve olumsuz yanlarını ele alarak incelemektir.

Araştırmam esnasında, Türkiye'de 1981 yılında gelindiğinde, Yükseköğretim alanında yeni bir düzenlemenin yapılmasının kaçınılmaz olduğunu gördüm. Yapılan yeni düzenlemenin Ülkemiz için en ideali olmasa bile, ideale olmasa bile, ideale yakın bir düzenleme olduğu kanaatine vardım. Gerçekten de yeni düzenleme ile kurulan yükseköğretim kurulu ve yeni üniversiteler ülkemizin gelişmesinde ileriki yıllarda önemli katkılarda bulunabilecekleri ümidini taşıtmaktayım.

I- TÜRKİYE'DE YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARININ GELİŞİMİ

Türk Yükseköğretim sistemini tarihi akışı içinde derinliğine incelemek süzkonusu , olsa , bunu, Cumhuriyet'ten önce ve sonra diye ele almak gerekmektedir. Cumhuriyet'ten sonraki dönemi de bölümlere ayırarak incelemek daha doğrudur. Cumhuriyet Dönemi içerisinde, her dönemin kendine göre getirdikleri bir takım yenilikler olmuştur. Ancak Cumhuriyet Türkiye'sinde üniversitelere yönelik en büyük yenilik, kanaatimize göre, 1981'den sonra yapılan düzenleme ile gerçekleşmiştir.

13 Ekim 1065 tarihinde Bağdat'ta açılan "Nizamiye Medresesi" ilk Türk üniversitesidir. İslâm ve Türk dünyasında, üniversite seviyesindeki resmi eğitim kurumu hüviyetini taşıyan medreselerin bütün büyük şehirlerde ve ilim merkezlerinde bulunduğu bilinmektedir. Bunlar sadece din ilimlerini değil, pozitif ilimleri de müfredatlarına alan müesseselerdi.

16. yüzyıla kadar merdeselerdeki eğitim standartlarının yüksekliği, dünyanın ilgisini çekmiş, buralara çeşitli ülkelerden öğrenciler akın etmiştir. Farabi, İbn Sina, Gazzali, El Harizmi, El Biruni, Sadreddin Konevi, Kâtip Çelebi ve Evliya Çelebi gibi ünlü dünya bilginlerini yetiştirmiş olan medreseler, 16. yüzyıldan sonra yavaş yavaş bozulmaya başlamıştır. 1924 yılında Türkiye'de medreseler kaldırılmıştır.

Batı standartları seviyesinde bir yükseköğretimin ülkemizde 1773 yılında, "Mühendislik Okulu" nun açılması ile başladığını söylemek mümkündür. 1868'de İstanbul Üniversitesi (Darülfünun), 1884 yılında da İstanbul Teknik Üniversitesi açılmıştır. Bu kurumlar, geçen uzun zaman içinde Türk toplumuna ve Türk kültürüne büyük hizmetler vermiştir. 31 Temmuz 1933 tarihinde çıkarılan 2252 sayılı kanunla İstanbul Darülfünun'u kanatılmış, bunun yerine 1 Ağustos 1933'te İstanbul Üniversitesi açılmıştır.

Cumhuriyet döneminde yükseköğretim alanında yapılan ilk reform hareketi bu olmuştur. Yükseköğretim kurum, ad değiştirmenin yanında kadro ve yapı değişikliğini de beraberinde getirmiştir. Böylece, yükseköğretime yeni bir düzenleme ve dinamizm getirilmek istenmiştir.

1944 yılında İstanbul Üniversitesi'nin yeni fakültelerle donatılması önemli bir gelişme olmuştur. 1946 yılında Ankara'da Ankara Üniversitesi'nin kurulması, üniversitelerin daha ileri bir statüye kavuşturulmasını sağlamıştır.

1981 yılında kadar çeşitli kanunlarla getirilen bir takım yenilikler ile yükseköğretim sisteminde özlenen birlik ve bütünlüğe ulaşılamamıştır. 1981'de üniversitelerin yeniden düzenlenmesine gelinceye kadar; değişik bakanlıklara bağlı yüksekokullar ve Spor Akademileri, 7334 sayılı kanun kapsamındaki İktisadi ve Ticari İlimler Akademileri, 1184 ve 1418 sayılı kanunlara bağlı Devlet Güzel Sanatlar Akademisi, 7307 sayılı kanunla kurulan Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve 1750 sayılı kanun kapsamına giren Üniversiteler olmak üzere dağınık bir yükseköğretim görünümü arz etmiştir⁽¹⁾.

Son düzenlemelerden önce ondokuz üniversite, yirmi akademi ve 127 yüksekokuldan oluşan yükseköğretim sistemimiz, gerek bağlı olduğu yer ve konum, gerekse özellik bakımından büyük bir çeşitlilik arz etmiştir. Öğrenci, öğretim elemanı ve okulların büyük bir kısmının üç büyük şehirde toplandığı görülmüştür.

1981'den önce, bu ondokuz üniversitenin yedi tanesi yani %37'si, 130.548 öğrencinin 114.566'sı yani %88'i, 12.573 öğretim elemanının 9746'sı yani %78'i İstanbul, Ankara ve İzmir gibi üç büyük şehirde bulunan üniversitelerde toplanmıştır. Üniversite dışındaki diğer yüksekokullar ve akademilerdeki öğrenci ve öğretim elemanı sayısı dikkate alınrsa, 1980-81 öğretim yılında, tamamı 273.369 olan yükseköğretim öğrencisinin 165 bine yakını, yani %70'ini öğretim elemanının %78'i bu üç büyük şehirde toplanmıştır⁽²⁾.

Görülüyor ki, 1981 Üniversite Reformu'ndan önce üniversite öğretim elemanları ve öğrenci sayılarını dağılımı dengesizdir. Üç büyük ildeki yedi üniversitede toplam 114.566 öğrenci öğrenim görürken, geriye kalan oniki üniversitede ise sadece 15.982 öğrenci öğrenim görmekte idi. Aynı şekilde 12.577 öğretim elemanından 9.746'sı bu yedi üniversitede görev yaparken, geri kalan oniki üniversitede ise sadece 2827 öğretim elemanı görev yapmaktaydı.

Rakamlarda da görüldüğü gibi, öğrenim alanındaki hizmetlerin büyük bir kısmı bu üç büyük ilde gerçekleştirilmiştir. Bu sayılara bağlı olarak bu üç il'e Türkiye'nin çeşitli yerlerinden büyük göç hareketleri başlamıştır. Aynı zamanda siyasi çalkantılar ve kültürel gelişmeler bu illerde daha çok olmuştur.

Böylece, bu gelişmelerden sonra yeni üniversite reformu diyebileceğimiz bir düzenleme yapılmıştır. 22 Haziran 1982 tarihinde yükseköğretim kurumlarını yeniden düzenleyen Yükseköğretim Kurumları Teşkilâtı Hakkında 41 Sayılı Kanun Hükmündeki Kararname çıkarılmıştır. bu düzenlemeden sonra, Türk Yüksek Öğretim Sistemi o günün şartlarında yirmiyedi üniversite, otuziki türde 184 fakülte, yirmibeş türde 103 enstitü, yirmaltı türde 127 yüksekokul ve dört konservatuvardan oluşmuştur⁽³⁾.

Yukarıdaki üniversite sayısına Bilkent ve Gaziantep üniversiteleri dahil değildir.

(1) Saim Kaptan, *Türkiye'de Yükseköğretim Reformu ve İnsangücü Potansiyeli DPT yayını, Ankara, 1986, s.7.*

(2) Kaptan, a.g.e., s.9-12.

(3) Kaptan. a.g.e., s.35.

II- YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARINDAKİ ÖĞRENCİ SAYILARI

Kurulmuş bulunan yirmiyedi üniversitedeki öğrenci sayısı, 1984-85 öğretim yılında 398.185'tir. Bu öğrencilerin üç büyük ildeki mevcudu ise toplam olarak 223.670 yani %56'dır. Geriye kalan 174.313'ü yani %44'ü diğer üniversitelerde okumaktadır.

1981 öncesinde Türkiye'deki yükseköğretim öğrencisinin %88'i üç büyük şehirde toplanırken, bu oran, 1985'te %56 civarına inmiştir. Diğer illerdeki öğrenci sayısı %12 civarında iken, 1985'te %44 civarına yükselmiştir. Bu müsbet bir gelişmedir. Üstelik üniversiteleşme oranı 1985'te üç büyük ilde %45.4'e yükselmesine rağmen, öğrenci oranındaki yükselme aşağıya doğru inmiştir.

Grülüyor ki, üniversitelerin Türkiye çapına dağılmış olması ve sayılarının artırılması olumlu gelişme sağlamıştır.

III- 1981 ÜNİVERSİTE REFORMUNU GEREKTİREN BELLİ BAŞLI SEBEPLER.

1980 öncesi terör olayları ve bunlarla irtibatlandırılmak için uğraşılan gençlik olayları, özellikle yükseköğretim kurumlarında, eğitim- öğretim ortamını sekteye uğratmıştı. Gençlik üzerinde her yönüyle etkili olan öğretim kadrolarına, ekonomik ihtiyaçların ağır bastığı bir devrede el atılmaya çalışılmıştır. Bu kadrolara genellikle yaklaşma tarzı ise, ücret, fiyat, zam veya şefkat, yardım acıma v.b. duygular şeklinde olmuştur.

Ülkemizde, 1968 yılında Fransa, A.B.D., ve Almanya'da görülen öğrenci hareketlerine paralel olarak, masum ve haklı bir yükseköğretim gençliği görüntüsü altında başlamış olan olaylar, aradan zaman geçtikçe nitelik değiştirmiş, anarşiyle ve ideolojik çatışmaya dönüşmüştür. İç ve dış kaynaklı siyasi örgütlerce plânlanan, devletin ilkesi ve milletiyle bütünlüğünü parçalama ve rejimi yıkma hedefi günden bu ideolojik faaliyetler, üniversite gençliğini de kullanmak suretiyle, yükseköğretim kurumlarını anarşinin yuvalandığı merkezler haline getirmeye çalışmışlardır. Memleketimizde, önce bir hazırlık ve örgütlenme devresinden geçen anarşistler, 1970-71 yılları arasına yönelmiş bulunuyorlardı. Böylece, yükseköğretim kurumları gençlerin hukuk ve güven içinde milletimizin geleceği için hazırlanacakları yerler olmaktan çıkararak, sadece devlet düşmanlarının içine yarayacak, can güvenliğini tehdit edici, kan ve ateş dolu çatışma yuvaları haline dönmüşlerdir. Anarşinin yükseköğretim kurumlarından meydana getirdiği üzüntü verici sonuçlar, açtığı maddi ve manevi yaralar korkunç boyutlara ulaşmış ve doruk noktasına varmıştır.

Yabancı ideojilerin kölesi durumuna getirilen, Türk Milleti'nin teminatı olan gençler, Atatürk'ün ve Türk Büyükleri'nin fakülte salonlarına asılmış portrelerini indirerek, yerlerine yabancı ideologların resimlerini asmaya yeltenmişlerdir.

Bu davranışlar 1980 öncesindeki anarsik olayların, üniversitedeki eğitim ve öğretim seviyesini ne kadar olumsuz bir şekilde etkilediğini ortaya koymaktadır.

Buna bağlı olarak, üniversitelerdeki özerklik kötüye kullanılmış, bu kurumlar devlet içinde devlet gibi davranır olmuştur. Rektör ve dekan seçimleri ise hizipleşme ve kamplaşmalara yol açıyordu.

Başlangıçta yarı özerk statüye sahip bulunan akademiler, sonraları özerk üniversite ve akademiler arasındaki çatışmalar çok ileri boyutlara varmıştı. Başlangıçta yarı özerk statüye sahip bulunan akademiler, sonraları özerk üniversiteler gibi, bünyesinde fakülteler oluşturmuşlardır. Danıştay'ın bu fakültelerin kapatılmasıyla ilgili kararı, buralarda okuyan öğrencileri zor durumda bırakmıştı.

Yükseköğretim genelde İstanbul, İzmir ve Ankara'da yoğunlaşmıştı. Yükseköğretimin bu üç şehirde toplanması, okuldan araca, öğrenciden öğretim elemanına, eğitim imkânlarından fırsat eşitliğine kadar; ülke sathına dengeli bir biçimde dağılımını engelliyordu. Kalkınma plânları bu üç ilde yeni üniversiteler açılmamasını, belli merkezlerin aşırı büyümesinin önlenmesini öngörmekte idi.

Bu üç büyük şehirdeki üniversitelerin fiziki bakımdan öğrenci kontenjanları yönünden büyüme isteklerinin arkasında, sosyal ve iktisadi talepten çok, bu üniversitelerde birikmiş bulunan öğretim elemanı kadrolarının, bu şehirlerden ayrılmak istememeler bulunmaktadır. 1981'deki üniversite reformundan sonra üniversite ve yüksekokullardaki yöneticilerin görev süreleri uzatılmıştır. Asistanların öğretim üyesi olabilmeleri için gerekli süreler kısaltılmış, doktora yapanların ve tıpta uzmanların ders vermeleri sağlanmıştır. Öğretim üyelerinin belli akademik seviyelere erişmeleri için büyük merkezler dışında belli süre çalışmaları şartı getirilmiştir⁽⁴⁾. Ancak, bu konuda tüm manası ile başarı sağladığı söylenemez.

Yükseköğretimdeki bu tür problemler gittikçe çoğalmıştı. Dolayısıyla yeni bir yükseköğretim kanunu yapmak mecbur olmuştu.

YÖK tarafından hazırlanan bir raporda yeni kanun yapma gerekçesi şu şekilde belirtilmiştir⁽⁵⁾.

Yeni kanun kavram ve otorite kargaşasına ve zaafına son vermek; plânsız ve programsız bir gelişmeyi, büyük üniversitelerdeki yığılmayı öglemek; yapı bozukluklarını düzeltmek; mevcut kaynakları daha iyi değerlendirebilmek; imkân ve fırsat eşitliğini sağlamak; yükseköğretim imkânlarını yurdun her köşesine daha dengeli bir şekilde yayabilmek; kurumlar arasındaki inkân farklılıklarını ortadan kaldırabilmek; eğitim ve öğretim kalitesini yükseltmek; kısaca, Türk Milletine ve Türk Gençliğine daha etkili bir eğitim-öğretim hizmeti sunabilmek; yükseköğretimin huzur ve güvenlik içinde yürütülebilmesini sağlayacak bir ortamı yaratabilmek için yapılmıştır".

(4) *Kalkınma plânlarında Eğitim Gençlik ve Spor (1963-1989)*, Ankara, M. E. Basımevi, 1987, s. 236.

(5) *YÖK, 1981 Yükseköğretim Reformu ve İki Yıllık uygulama Sonuçları* s.31.

(3) *Kaptan. a.g.e., s.35.*

Kısaca özetleyecek olursak, üniversite sayısını arttırılması ve ülkenin çeşitli bölgelerine dengesiz de olsa dağıtılması, öğrenci ve velilere bir takım kolaylıklar sağlamıştır. Fakat, ne üniversiteye girebilmek için bekleyen öğrenci sayısını azaltabilmiş, ne de buralarda ders verecek öğretim elemanı sayısını çoğaltabilmiştir.

DPT 1989 yılı programına göre, 1986-1987 öğretim yılında 481.600 olan öğrenci sayısı yüzde 2.8 artarak 1987-1988 ders yılında 495.181'e ulaşmasına rağmen, açıkta kalanların sayısı çok daha fazladır. Öğretim elemanı sayısının ise, 1987-1988 öğretim yılında plan hedefinin gerisinde kalarak 27.186'yı ancak bulabileceği belirtilmektedir. Öğretim elemanı sıkıntısı çeken üniversiteler, geçici olarak diğer üniversitelerin öğretim elemanlarından yararlanmakta, bu sıkıntıyı gidermek amacıyla, yurt içinde ve yurt dışında programlar uygulanmasına devam edilmektedir. Bu amaçla, yurt dışında programlar uygulanmasına devam edilmektedir. Bu amaçla, yurt dışında 460, yurt içinde ise 337 araştırma görevlisinin eğitimine başlandığı belirtilmektedir⁽⁶⁾.

(6) DPT. Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı (1975-1989) 1989 Yılı programı.

IV- TRAKYA ÜNİVERSİTESİ'NİN TARİHÇESİ VE GELİŞİMİ

A-TARİHÇESİ

Trakya Üniversitesi 41 sayılı Kanun Hüknünde Kararname'nin 19. maddesi uyarınca 20 Temmuz 1982 tarihinde kurulmuştur. 28 Mart 1983 tarihinde, bu kanun hükmündeki kararname 2809 sayılı Yükseköğretim Kurumu Teşkilâtı Hakkında Kanun haline dönüşmüştür.

Üniversitenin kurulduğu yılda, rektör Prof. Dr. Ahmet Karadeniz, 24 Ağustos 1982 tarihinde yaptığı ilk basın toplantısında, Trakya Üniversitesi'nin kuruluşunu eve gelen" yeni gelin"e benzeterek şöyle demiştir: "Edirne'de bir Üniversite kurulmuştur. Nasıl bir eve yeni giden geline takılan takılarak, onun onure edilmesine yardımcı olunuyorsa, bu üniversiteyi de "gelin" gibi görelim ve yöre halkı olarak elden ne geliyorsa yapalım"⁽¹⁾

Böylece, Rektör Karadeniz, yöre halkının desteğini isteyerek, üniversiteyi benimsemeleri ve çeşitli konularda yardımcı olmaları dileğinde bulunmuştur. Üniversitenin halkla bütünleşmesinin ancak bu yolla mümkün olabileceği düşünülürse, sayın Rektör'ün bu ilk konuşması halka Üniversitenin bütünleşmesi açısından önemli sayılmalıdır. Karadeniz, aynı basın toplantısında; "Edirne, geçmiş kültürle birleşen, katkıda bulunarak rahat gelişmesinde yardımcı olmalarını bekliyoruz. Mevcutları ıslah edip, ondan sonra serpileceğiz" demiştir⁽²⁾.

Karadeniz'in konuşmasında işaret ettiği gibi, Edirne geçmişte Osmanlı İmparatorluğu'nun başkentliğini yapmış önemli bir kültür merkezidir. Geçmiş ile bugünü birleştirerek Edirne'yi yeniden tarihteki hüviyetine kavuşturmak Trakya Üniversitesi'ni önemli bir görevi olmalıdır. Üniversite, sadece Edirne ili hudutları içinde kalmayıp, Trakya'nın diğer illerine ve hatta ilçelerine dağılmaya çalışmasıyla, kültürün gelişmesini ve yüksek öğretime olan ilgiyi arttırmış olacaktır.

Kültür şehri Edirne'nin sınırda kurulmuş olması Cumhuriyet Dönemi'nde sönük kalmasına sebep olmuştur. Üniversitenin bu sınır şehrini merkez olarak seçmesi, şehre kültürel, ekonomik, ticari, turistik ve politik yönden canlılık getirmesini sağlamıştır. Böylece, sönük bir sınır kasabası görünümünden kurtulan Edirne, bir kültür ve ticaret merkezi olarak Avrupa'nın ilk kapısında Türkiye'ye güzellik intibasını uyandırmasına vesile olmuştur.

(1) *Edirne, Vatanış ve Hudut Gazeteleri, 25 Ağustos 1982*

(2) *Aynı Gazeteler.*

B- GELİŞİMİ

Rektör Karadeniz, ilk basın toplantısında üniversitenin faaliyete geçmesiyle birlikte büyük bir konut probleminin ortaya çıkacağına işaret etmiştir. Gerçekten de üniversitenin ilk kurulduğu yıllarda öğretim elemanı ve öğrencilerin bu alanda karşılaştıkları güçlükler önemli boyutlara ulaşmıştı. Bugün bu durum ortadan kalkmış görünmektedir. Öğretim elemanı ve personelin konut problemi lojmanlarla giderilmeye çalışılmaktadır. Trakya Üniversitesi kampüsünde çok kısa sürede tamamlanan kız ve erkek öğrenci yurtları ile öğrencilerin karşılaştıkları konut problemlerinin önemli bir kısmı çözümlenmiştir.

1982-1983 öğretim yılında sekiz bölümden oluşan dört fakülte, birer bölümden oluşan iki Eğitim Yüksekokulu ve oniki bölümden oluşan dört Meslek Yüksekokulu ile hizmete başlayan üniversite, 1988-1989 öğretim yılında dört fakülte, iki Eğitim Yüksekokulu, yedi Meslek Yüksekokulu ve üç Enstitü olmak üzere toplam onaltı eğitim biriminde altmışaltı bölüme ulaşmıştır⁽³⁾.

1982'de dört profesör, yedi doçent, yetmişaltı öğretim görevlisi ve kırküç araştırma görevlisi olmak üzere toplam 130 öğretim elemanı ile işi başlayan üniversite, 1989 yılında otuz profesör, yirmioç doçent, kırkyedi yardımcı doçent olmak üzere 454'ü kadrolu, 138'i ders ücretli toplam 592 öğretim elemanı gücüne ulaşmıştır⁽⁴⁾.

1982-1983 öğretim yılında toplam 3219 olan öğrenci sayısı, 1988-1989 öğretim yılında 10.543'e çıkmıştır. 1987/1988 öğretim yılı itibarıyla üniversitenin öğrenci ortalamaya başarı oranı %36'dır. 1989 yılında Rektörlük'deki personel sayısı da dahil olmak üzere üniversitede çalışan bütün memur ve hizmetli mevcudunun 748 olduğu belirtilmektedir⁽⁵⁾.

Gerek üniversite bölümlerinde, gerekse öğretim elemanı, öğrenci ve memur ile hizmetliler sayısında, kuruluşundan bugüne kadar oldukça büyük bir artış görülmektedir. Üniversite-personel-öğrenci ve çevre işbirliğini çok iyi bir şekilde gerçekleştirildiği Trakya Üniversitesi'nde, yukarıdaki rakamların gelecek yıllarda daha da artacağına inanmaktayız.

V-TRAKYA ÜNİVERSİTESİNİN BİRİMLERİ

Merkez Edirne olmak üzere Kırklareli, Tekirdağ ve Çanakkale ilerinde çeşitli birimleriyle faaliyet gösteren kuruluş, yaygın bir bölge üniversitesi niteliğini taşımaktadır.

Şimdi bu birimleri ilerki dağılımlarına göre ele alalım.

A-EDİRNE

Trakya Üniversitesi'nin kuruluş merkezi Edirne'dir. Burda üç fakülte, bir Eğitim Yüksekokulu, iki Meslek Yüksekokul ve üç Enstitüden oluşan toplam dokuz birim olarak hizmet vermektedir. Bu birimler ve gelişimleri şöyledir:

(3) T.Ü. Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı Kayıtlarından Derlenmiştir.

(4) T.Ü. Personel Dairesi Başkanlığı Kayıtlarından Derlenmiştir.

(5) T.Ü. Kataloğu, Edirne, 1989, s.3.

a) Fen Edebiyat Fakültesi

20 Temmuz 1982 tarihli ve 17760 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 41 sayılı Kanun Hükmündeki kararname ile kurulmuştur. 2 Aralık 1982 tarihinde, Fizik ve Biyoloji Bölümleri ile hizmete başlamıştır. Daha sonraki yıllarda Matematik Kimya, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri açılmıştır.

Fakültede öğretim, iki yıllık önlisans üzerine iki yıl lisans öğretimi olarak düzenlenmiştir. İki iki yılını başarı ile bitiren öğrenciler istedikleri takdirde Temel Bilimler'den iki yıllık önlisans diplomasını veya dört yıllık lisans programını bitirip Temel Bilm lisans diplomasını alırlar. Ayrıca, öğretmenlik Meslek Bilgisi derslerin de alarak öğretmen olabilirler.

Beş bölümden oluşan fakültede sekiz profesör, üç doçent, on yardımcı doçent, oniki öğretim görevlisi, otuziki araştırma görevlisi ve bir uzman olmak üzere toplam altmışbeş öğretim elemanı görev yapmaktadır.

1982-1983 öğretim yılında otuzdört öğrenci ile öğrenime başlayan fakülte, 1988-1989 öğretim yılında 912 öğrenci ile öğrenime devam etmiştir. Yedi yıl gibi oldukça kısa bir sürede öğrenci sayısında büyük bir artış görülmektedir.

b) Mühendislik, mimarlık fakültesi

c) Tıp Fakültesi

1974 yılında İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi bünyesinde kurulmuş, 20 Temmuz 1982 tarihli 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname'nin 19. maddesi uyarınca Trakya Üniversitesi'ne bağlanmıştır. 1982-1983 öğretim yılında birinci sınıf öğrencileri Edirne'de öğretime başlamış, daha önceki öğrenciler ise, Cerrahpaşa'da öğrenimlerini tamamlamışlardır.

Edirne Devlet Hastanesi'nin pavyonunda çalışmalarına başlayan fakülte, kendi binasının Poliklinik blokunda 1983-1984 öğretim yılında itibaren öğretime başlamıştır. 1989 yılında 500 yatak kapasiteli Eğitim hastanesi hizmete girmiş olup, bu tarihten itibaren eğitim ve hizmet alanındaki çalışmalarını tamamiyle kendi binasında sürdürmeye başlamıştır.

Fakülte hekim ve araştırmacıların yanısıra, hemşire ve laborant gibi yardımcı sağlık personelinin de yetiştirmektedir. İkinci dönemin sonunda başarılı olup okuldan ayrılmak isteyenlere önlisans, altı yıllık eğitim süresini başarı ile tamamlayanlara da Tıp diploması verilir. Birinci, ikinci ve üçüncü sınıflarda eğitim- öğretim sınıf geçme esasına dayanan entegre sistemle, dördüncü ve beşinci sınıflarda satj eğitimi, altıncı sınıfta ise aile hekimliği çalışmaları yapılmaktadır.

Üç bölüm ve bunlara bağlı yirmialtı anabilim dalından oluşan fakültede yedi profesör, onaltı doçent, onsekiz yardımcı doçent, 107 araştırma görevlisi, bir uzman olmak üzere toplam 148 öğretim elemanı görev yapmaktadır. 1982- 1983 öğretim yılında Edirne'de birinci sınıfa kaydolun öğrenci sayısı doksan yedi iken, 1988-1989 ders yılında bu sayı 1127'ye yükselmiştir.

d) Eğitim Yüksekokulu

1969-1970 Öğretim yılında üç yıllık Edirne Eğitim Enstitüsü olarak Öğretime başlamıştır. Başlangıçta Fen ve Tabiat ile Matematik branşları olan Enstitü, daha sonra aynı branşlarda geçe öğretimi de vermiştir. 1978-1979 öğretim yılında dört yıllık Yüksek Öğretmen Okulu olarak hizmet vermiş, 1981-1982 öğretim yılında tekrar öğrenim süresi iki yıla indirilmiştir. 41 sayılı Kanun Hükmünde Karamame ile Tarakya Üniversitesi'ne bağlanarak Eğitim Yüksekokulu adını almıştır.

Temel Eğitim'in birinci kademesine öğretmen yetiştiren okul, sınıf öğretmenliği diploması vermektedir. Bina yetersizliği sebebiyle, üniversitenin ikili öğretim yapan tek birimidir. Tek bölümden oluşan yüksekokulda halen yirmidokuz öğretim elemanı görev yapmaktadır. 1982-1983 öğretim yılında 749 öğrencisi olan okulu, 1988-1989 öğretim yılında 945 öğrencisi bulunmakta idi. 1989-1990 öğretim yılında öğrenim süresi iki yıldan dört yıla çıkarılmıştır.

e) Meslek Yüksekokulu

1976-1977 öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığı Örgün Yüksek Öğretim Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak, Hayati Bilimler ve Sosyal Bilimler olmak üzere iki bölümde eğitim-öğretime başlamıştır. 1978-1979 öğretim yılı sonunda bu okulların kapatılması ile öğrenciler başka okullara nakledilmişlerdir. 1980-1981 öğretim yılında yeniden öğretime açılarak, Edirne Meslek Yüksekokulu adı altında dört bölümle faaliyete geçmiştir. 1982-1983 öğretim yılında 41 sayılı Kanun Hükmünde Karamame ile iki yıllık yüksekokul olarak Trakya Üniversitesine bağlanmıştır.

Yüksekokulda bir profesör, iki yardımcı doçent, on dört öğretim görevlisi, dört uzman ile karuluğu ve Özel sektörden toplam sekseniki öğretim elemanı görev icra etmektedir. Okulun amacı; okul-sanayii işbirliğini sağlayarak, toplumumuzun ekonomik, sanat ve teknik gelişmesinde, bölgede ihtiyaç duyulan ara elemanları yetiştirmektir.

1982-1983 öğretim yılında dört bölümde 124 öğrenci ile öğretime başlayan okul, bölgenin ihtiyaçları doğrultusunda açtığı yeni bölümleriyle 1988-1989 öğretim yılında bölüm sayısı onyediyeye, öğrenci sayısı da 1551'e çıkartılmıştır.

f) Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Rektörlüğe bağlı olup, 1988-1989 öğretim yılında hizmete açılmıştır. beş bölümde 136 öğrenciyeye eğitim ve öğretim vermektedir.

g) Keşan Meslek Yüksekokulu

Bu okul da Rektörlüğe bağlı olup, 1988-1989 öğretim yılında hizmete açılmıştır. Beş bölümde 136 öğrenciyeye eğitim ve öğretim vermektedir.

h) Fen Bilimleri Enstitüsü

Fen bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü 2547 sayılı kanunun 19. maddesi uyarınca, 1983 tarihinde kurulmuştur. Amancı, Tarakya Üniversitesi Fen ve Ziraat Fakültelerinin

de yüksek lisans ve doktora eğitim-öğretim, ilmi araştırma ve uygulama yapmaktır. Mevcut anabilim dallarında toplam olarak 124 yüksek lisans, otuzaltı doktora öğrencisi kayıtlı olup, toplam altmışsekiz mezun verilmiştir⁽⁶⁾.

ı) Sosyal Bilimler Enstitüsü

13.11.1987 tarihinde kuruluş aşamsmı tamamlayan Sosyala Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile faaliyete geçmiştir. 1988 yılı II. dönemde on yüksek lisans öğrencisi ile öğretime başlamıştır⁽⁷⁾. Henüz doktora alanında öğretime geçilmiştir.

i) Sağlık Bilimleri Enstitüsü

1988 yılı başında kuruluşunu tamamlayan Sağlık Bilimleri Enstitüsü 18 Mart 1988 tarihinde, onsekiz öğrenci ile yüksek lisans öğretimine başlamıştır⁽⁸⁾. Henüz doktora öğretimine geçilmeyen Enstitü'de yüksek lisans programları yedi dalda sürdürülmektedir.

B- TEKİRDAĞ

İl merkezinde Ziraat Fakültesi ve Meslek Yüksekokulu, Çorlu ilçesinde de Meslek Yüksekokulu faaliyettedir.

a) Ziraat Fakültesi

20 Temmuz 1982 tarihinde 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile kurulmuştur. Amacı, ülke tarımının ihtiyaçlarına ve çağdaş bilim düzeyine uygun nitelik ziraat mühendisleri yetiştirmek olan Fakülte, dört yıllık öğrenimini başarı ile tamamlayan öğrencilere Ziraat Mühendisliği lisans diploması vermektedir. İlk dört yarıyılın derslerini başarı ile tamamlayan öğrencilere istekleri üzerine önlisans diploması verilir.

Dört Bölümden oluşan fakültede, yedi profesör, oniki doçent, sekiz yardımcı doçent, onyediy araştırma görevlisi ve bir uzman olmak üzere kırksekiz öğretim elemanı hizmet vermektedir. 1988-1989 öğretim yılında 862'ye çıkmıştır.

b) Meslek Yüksekokulu

1976 yılında Milli Eğitim Bakanhğı'na bağlı olark kurulmuştur. 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Türky Üniwersitesi Ziraat Fakültesi Dekanlığı'na bağlmıştır. Amacı ülkenin ihtiyaç duyduğu ara elemanları yetiştirmek olan okul, Teknik Programlar Bölümü mezunlarına "Tekniker", İktisadi ve İdari Programlar Bölümü mezunlarına da "Meslek Elmanı" ünvanı ile önlisans diploması vermektedir.

Yedi bölümden oluşan yüksekokulda, dokuz öğretim görevlisi, 5 okutman ve iki uzman hizmet vermektedir. 1982-1983 öğretim yılında 431 öğrencisi olan okulun, 1988-1989 öğretim yılında öğrenci sayısı 856'ya çıkmıştır.

(6) T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü Kayıtlarından Derlenmiştir.

(7) T. Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kayıtlarından Derlenmiştir.

(8) T.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Kayıtlarından Derlenmiştir.

e) Çorlu Meslek Yüksekokulu

Trakya üniversitesi Rektörlüğüne bağlı Çorlu Meslek Yüksekokulu 1988-1989 öğretim yılında eğitim ve öğretime başlamıştır. Altı bölümden oluşan okulu 160 öğrencisi bulunmaktadır.

C- ÇANAKKALE

Bu ilde Eğitim Yüksekokulu ve Meslek Yüksekokulu vardır.

a) Eğitim Yüksekokulu

1975-1976 öğretim yılında, Milli eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak Çanakkale Eğitim Enstitüsü adı ile eğitim ve öğretime açılmıştır. 18982 yılında 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Trakya Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

Amaç, Temel Eğitim Birinci Kademesi'ne sınıf öğretmenini yetiştirmektir. Şimdiye kadar önlisans diploması veren okul öğretim süresi 1989-1990 ders yılında dört yıla çıkartılmıştır. tek bölümden oluşan okulda halen kırbir öğretim elemanı hizmet vermektedir. 1982-1983 öğretim yılında 696 olan öğrenci sayısı, 1988-1989 ders yılında 978'e çıkartılmıştır.

b) Meslek Yüksekokulu

1976 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak tek bölümle öğretime başlamış, 1979 yılına kapatılmıştır. 1980-1981 öğretim yılında yeniden öğretime açılan okul, 1982 yılında Trakya Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

Amacı, ülkenin sanayii ve diğer hizmet sektörlerinde ihtiyaç duyduğu meslek elemanların yetiştirmektir. İki yıllık öğrenimi başarı ile tamamlayan öğrencilere önlisans diploması verilmektedir.

Beş bölümden oluşan yüksekokulda, onyeddi öğretim elemanı hizmet vermektedir. 1982-1983 öğretim yılında 218 öğrencisi olan okulun, 1988-1989 öğretim yılında öğrenci sayısı 678'e çıkmıştır.

D-KIRKLARELİ

Bu ilimizde sadece Meslek Yüksekokulu vardır.

a) Meslek Yüksekokulu

1976-1977 öğretim yılında, Milli eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak açılmıştır. 1982 tarihinde 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Trakya Üniversitesi'ne bağlanmıştır.

Amacı, ülkenin istihdam, verimlilik ve ekonomik şartları bakımından önemli ölçüde eksikliği hissedilen ara insan gücünü yetiştirmektir. İnşaat Bölümü mezunlarına "İnşaat Teknikeri", İşletme ve Muhasebe Bölümü mezunlarına "Meslek Elemanı" ünvanı ile önlisans diploması verilmektedir.

Beş bölümden oluşan yüksekokulda, beş öğretim görevlisi ve üç okutman hizmet vermektedir. 1982-1983 öğretim yılında 134 öğrencisi olan okulun, 1988-1989 ders yılında öğrenci sayısı 614'e çıkmıştır.

VI- TRAKYA ÜNİVERSİTESİ'NİN ÇEVREYE OLAN SOSYAL VE KÜLTÜREL KATKISI

Hizmet kuruluşların canlandıran, geliştiren, ayakta tutan ve bu kuruluşların çevre ile irtibatını sağlayan, sosyal ve kültürel faaliyetlerdir.

Trakya Üniversitesi'nde sosyal hizmetler, Sağlık-Kültür ve Spor Dairesi başkanlığı bünyesinde oluşturulan kurul ve birlikler tarafından yürütülmektedir. Öğrenci dinlenme tesisleri için faaliyetler devam etmekte olup, Enez sahilinde çadırılı bir dinlenme kampı açılmıştır. Ayrıca, öğrencilerin öğrenimlerinin tamamlayıcı bölümlerini oluşturan çevre okullara, kuruluşlara yapılan incelem gezilerinde, yetkililerin de izinleri alınarak öğrencilere üniversite otobüsleri tahsis edilmektedir. Üniversite basın matbaası şimdilik evrakları basacak ve ders notlarını teksir edecek seviyede olup, kitap basacak duruma getirilmeye çalışılmaktadır.

Üniversite'de sosyal ve kültürel faaliyetler sadece öğretim elemanı ve öğrenlere yönelik değildir. ülke ve yöre halkına da hitabedebilecek nitelikte planlanıp uygulanmaktadır. Bu tür faaliyetlerde önceden belirlenmiş bir plan ve program çerçevesine bağlı kalmadan, ortaya çıkacak olan yeni durumları da zamanı geldiğinde faaliyetleri gündemine getirmektedir.

Yörenin folkloru üzerinde de birtakım çalışmalar yapılmaktadır. Bu konuda klasik Türk Sanat Müziği Korosu, Türk Halk Müziği Korosu, Hafif batı Müziği Orkestrası ve Halk Oyunları Ekibi kurularak müzik alanındaki çalışmaların yanı sıra, çeşitli branşlardan oluşan öğrenci spor takımları da faaliyetlerin sürdürmektedirler⁽⁹⁾.

Üniversitenin Karaağaç Sosyal Tesisleri, yemekhanesi, misafirhanesi, konferans, kongre, sempozyum ve dinlenme yerleriyle gerek üniversite personeline, gerekse dışardan gelen üniversite misafirlerine hizmet vermektedir.

Edirne'deki Kredi ve Yurtlar Kurumu'na bağlı kız ve erkek öğrenci yurtları toplam 2000 öğrenciyi barındırmaktadır. Ayrıca, Tekirdağ'da 400, Kırklareli ve Çanakkale'de de 400'er olmak üzere yurtlar toplam 3200 öğrenci yatak kapasitesine ulaşmıştır.

Böylece, uzun yıllar Türk Devleti'nin başkentliğini üstlenerek önemli bir kültür ve sanat merkezi olan Edirne'nin kültürel gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

(9) *Trakya Üniversitesi Yükseköğretim Öğrenci Eğitim Planı ve Yükseköğretim Kurumlarında Öğretim Elemanı Yetiştirme ve oryantasyonu Planı 1987-1988.*

SONUÇ

Üniversitelerin Türkiye'nin bütün bölgelerine dağılmasının önemli kültürel, ekonomik ve sosyal hizmetleri olmuştur.

Herşeyden önce ülkemizde yükseköğretimdeki öğrenci oranının yükselmesi gerekmektedir. Çünkü önceki yıllarda olduğu gibi, kendi yöresine çok uzakta olan bir üniversite veya yüksekokula girme imkanı bulamayan öğrenciler, üniversitenin kendi yöresine gelmesi ile öğrenimini rahat bir şekilde sürdürme imkanı bulmuştur. Bu durumun öğrencilere ve ailelere çeşitli yönlerde fayda sağladığını belirtebiliriz. Öncelikle, aileler ekonomik yönden rahatlamaktadırlar.

Bundan başka, ailelerin büyük bir kısmı çocukları ile birlikte üniversitelerin buldukları illere göç etmek zorunda kalmaktadırlar. Dolayısıyla, 1981 Üniversite Reformu'ndan önce üniversitelerin bulunduğu üç büyük il'e, yani Ankara, İstanbul ve İzmir'e yüksek oranda göçler meydana gelmesine sebeplerden birini teşkil etmekteydi. Üniversitelerin çeşitli bölgelere dağılması, tahsile bağlı göç olayım azaltacaktır.

Trakya Üniversitesi Eğitim Yüksekokulu'nda 200 öğrenci üzerinde yapılan bir araştırmada, 89 öğrencinin üniversitenin yayıldığı dört il'den yani Edirne, Tekirdağ, Kırklareli ve Çanakale'den, 111 öğrencinin de diğer illere mensup olduğu görülmüştür. Bu rakamları oranlayacak olursak: öğrencilerin %44.5'inin üniversite çevresinden, geriye kalan %54.5'inin ise Türkiye'nin geriye kalan altmışyedi ilinden geldiği görülmektedir.

Anlaşıyor ki, bu dört ilin oranı diğer illerden daha fazladır (Edirne %13.5, Kırklareli %15, Tekirdağ %9, Çanakale %7). Bu da gösteriyor ki, Üniversite, kendi bölgesindeki öğrencilere büyük bir hizmet götürmektedir.

Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi'nin önemine de işaret etmek gerekmektedir. 1981 yılı öncesinde, başlangıçta "Mektupla Öğretim" şekliyle faaliyet sürdüren, sonraları yaygın öğretim kurumu olarak devam ettiren uyumlu bir gelişme kaydetmiştir. Nitekim, yaygın eğitimin, örgün eğitim yani sıra uygulandığı bir model olarak pek çok zaruri sebebe dayandığı ve bu zaruretlerden ileri gelen olumsuz etkileri yok ettiği belirtilmektedir. Başlangıçtaki menfi örneklerin varlığı, pek çok kimseyi bu konuda ümitsizliğe düşündürürken, tam aksine, Açıköğretim Fakültesi, özellikle televizyon ve radyo aracılığı ile kendi öğrencilerine değil, çevreye de katkıda bulunmuştur. Yani tam manasıyla "yaygın bir eğitim kurumu" hüviyetine bürünmüştür.

Yaygın eğitimin, çocuğun şahsiyetinde uyumsuzluk teşkil etmesini engellediği, yetişkin fertleri etkilemek suretiyle öğrencilerin şahsiyetlerindeki bölünmeyi engellediği, eğitim görme bakımından gecikmiş fertlere yeni bilgiler ve modern bir hayat usulübu kazandırdığı ve onları kadercilikten uzaklaştırıp hayata yön verebilecek aktif bir rol ifa edebilme gücüne ulaştırdığı, bilgi yetersizliğinden kaynaklanan verimlilik düşüklüğünü

gidererek milli geürin artmasını sağladığını, yeterince eğitim görmemiş fertlere bilgi ve hünler kazandırmak suretiyle onları meslek sahibi yaparak kendi iktisadi durumlarını düzeltmelerine imkan verdiği belirtilmektedir⁽¹⁰⁾. Kanaatimce, bu fakulitenin açılmış olmaması, henüz üniversite düzeyinde eğitim ve öğretim vermesi sebebiyle halka kadar inememiş olmasına rağmen, ülkemizde çalışarak öğrenimini devam ettirmek mecburiyetinde olan pek çok kimseye önemli hizmet götürmüştür.

Üniversiteler, yöredeki sağlık ve ekonomik hizmetlere de katkıda bulunmaktadır. Meselâ, Trakya Üniversitesi Trakya yöresine Tıp Fakültesi sayesinde önemli sağlık hizmetleri vermektedir. Daha önce hastaların İstanbul'a götürmek zorunda kalanlara, bu hizmeti ayaklarına getirmekle hem maddi açıdan hem de zaman açısından büyük bir katkıda bulunmuştur.

Trakya, bir ziraat yöresidir. ziraat Fakültesi'nin bu konudaki hizmetleri azımsanamayacak derecede büyüktür. Ziraatın gelişimi konusunda yaptığı bir takım çalışmalar yörenin ziraat potansiyelini genişletmiştir.

Ayrıca, yöreye çeşitli kurşlarca birtakım hizmetler yapılmaktadır. Açılan bilgisayar kurslarına halktan büyük bir rağbet olduğu bilinmektedir. Şu anda sadece öğretim elemanlarına açılan yabancı dil kurslarının, önümüzdeki yıllarda yöre halkına da açılması planlanmaktadır.

Yeni açılan üniversitelerin yetersiz olan öğretim elemanı sayısını zamanla giderileceği muhkkaktır. Nitekim, Trakya Üniversitesi ilk açıldığında 130 öğretim elemanına sahipten, bugün 454 civarına ulaşan öğretim elemanı potansiyeli mevcuttur. Öğretim elemanı yetiştirilmesi konusunda üniversitelere dinamik bir çalışma sistemi getirilmiştir. Açılan enstitülerle bu problem gün geçtikçe azaltılmaktadır.

Üniversitelerin yöreye getirdikleri birtakım olumsuz katkılar da vardır. Bunların başında ilk bakışta konut sıkıntısı ile başgösteren problem gelmektedir. Ancak bu , ilk yıllarda görülebilecek bir sıkıntı olmaktadır. Sonraki yıllarda bu problem süratle azalmaktadır. Nitekim, Trakya Üniversitesi'nin iik kurulduğu yıllarda çok büyük boyutlara varan konut sıkıntısı, günümüzde tamamen halledilmiş durumdadır. Bir taraftan lojman yapılmış, diğer taraftan öğrenci yurtları tamamlanmıştır.

Üniversitelerin yöreye getirdikleri olumsuz özelliklerden bir başkası da ailelerin sosyal bakışından ve kontrolünden uzak kalan gençlerin, arkadaşlık ilişkilerin ileri bir seviyeyi götürmeleri, alkollü içki ve uyuşturucu madde kullanmaları, sigara ve kumar gibi çeşitli kötü alışkanlıklar edinmeleridir. Özellikle öğrencilerin kafe, kampüs, disko gibi yerlerde gecenin geç saatlerine kadar kalmaları, yöreye getirdikleri olumsuz etkilerin en önemlilerindedir. Bu olumsuzluğun, üniversite, fakülte ve yüksekokul yönetimlerince, istenmesi halinde kontrol altına alınabileceği, hiç değilse asgariye indirilebileceği kanaatindeyiz.

(10) Âmiran Kurkan Bilgiseven, *Eğitim Sosyolojisi. Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, IV. Baskı, İstanbul, 1987, s.65.*